

НАМЕРА ОШТЕЋЕЊА ПОВЕРИЛАЦА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Измирење потраживања једном повериоцу од стране субјекта приватизације, путем компензације извршено противно усвојеном програму реструктурирања, представља радњу оштећења осталих поверилаца чија потраживања су утврђена тим програмом.

Из образложења:

„Према стању у спису предмета, побијаним правним послом - вансудским поравнањем од 25.3.2008. године, тужилац и тужени су се споразумели да изврше пребој међусобних потраживања, а да разлику која остане након компензације у корист тужиоца у износу од 251.811,58 УСД тужени намири плаћањем износа од 55.000,00 УСД, док се у преосталом делу сматра да је тужилац извршио опрост дуга. Међусобна потраживања парничних странака потичу из уговора о извођењу грађевинских радова које је „Југоимпорт-СДПР“ Београд закључио са Министарством одбране Ирака, у оквиру пројекта П-1100. Тужилац је у циљу реализације овог пројекта ангажован као извођач радова, док је тужени ангажован од стране тужиоца као подизвођач на реализацији делова пројекта означених као П-1102 и П-1103. Грађевински радови на реализацији целокупног пројекта П-1100 обустављени су дана 2.8.1990. године. Након тога, дана 22.3.2006. године, закључен је Амански споразум, као прелиминарни споразум о висини активе, а дана 10.1.2008. године закључен је споразум о регулисању дуга између државе Ирак и привредног друштва „Југоимпорт-СДПР“ Београд.

Између тужиоца и туженог пред Трговинским судом у Београду вођена је парница по тужби тужиоца, који је тражио да му тужени врати неоправдани аванс по уговору П-1102, с тим да је тужени поднео противтужбу захтевајући накнаду за изведене радове по уговору П-1103. Првостепеном пресудом усвојени су тужбени захтеви обеју парничних странака, које су потом уложиле жалбе на ову пресуду, али су заједничким поднеском од 28.3.2008. године повукле раније изјављене жалбе и закључиле вансудско поравнање, које тужилац побија у овом поступку у складу са одредбама Закона о стечају.

Поред изнетог, током поступка је утврђено да се тужилац од 28.1.2005. године налазио у поступку реструктурирања, да су програмом реструктурирања обухваћена само три комерцијална повериоца и да је програм усвојен (прихваћен) одлуком Агенције за приватизацију донетом дана 27.6.2006. године. Тужени није пријавио потраживање у овом поступку. Закључком исте агенције од 16.9.2011. године обустављен је поступак реструктурирања над тужиоцем, имајући у виду да субјект приватизације није предузео прописане мере реструктурирања ради превазилажења презадужености, а стечајни поступак над истим субјектом отворен је дана 9.12.2011. године, по предлогу од 7.9.2011. године.

Полазећи од напред утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио тужбени захтев са образложењем да нису испуњени законски услови за побијање правних радњи стечајног дужника, будући да тужилац није пружио доказ да је на страни стечајног дужника постојала намера да се закључењем вансудског поравнања оштети један или више поверилаца, нити је пружио доказ да је на страни туженог, као сауговорача, постојала свест о таквој намери. Околност да је тужилац у време закључења спорног вансудског поравнања био у поступку реструктурирања, по оцени првостепеног суда, не може бити доказ у прилог претходно наведеном.

Насупрот изнетом становишту, другостепени суд налази да је првостепена пресуда донета уз погрешну примену материјалног права на утврђено чињенично

стање. Према разлозима другостепеног суда, тужени је спорним поравнањем у потпуности намирен, док остали повериоци тужиоца који су евидентирани у програму реструктурирања нису намирили своја потраживања, чиме је тужени стављен у повлашћен положај. При том, тужени је био свестан да тужилац има потешкоће са измиривањем својих обавеза, те да намирењем свог потраживања истовремено онемогућава намирење осталих поверилаца који су то право стекли пре тужиоца и који би се, да није било побијаног поравнања, намирили у складу са редоследом доспелости. Следом реченог, првостепена пресуда је преиначена, на тај начин што је утврђено да је без правног дејства према стечајној маси тужиоца вансудско поравнање од 26.03.2008. године, па је сагласно законској последици усвајања тужбеног захтева ради побијања правних радњи стечајног дужника обавезан тужени да у стечајну масу тужиоца врати корист остварену побијеним правним послом, у износу од 814.958,28 УСД, у динарској противвредности, са припадајућом затезном каматом.

По оцени Врховног касационог суда, изложено становиште другостепеног суда је правилно.

У конкретном случају, тужилац је доказао испуњеност општих услова побијања правних радњи стечајног дужника из члана 119. Закона о стечају, али и посебних претпоставки из члана 123. истог закона, којим се остварује правна заштита у случају намерног оштећења поверилаца. Тужилац је правно лице над којим се спроводи поступак стечаја и које у својој стечајној маси нема довољно имовине за потпуно намирење стечајних поверилаца. Закључењем побијаног вансудског поравнања од 25.3.2008. године тужилац је фаворизовао туженог, као повериоца, у односу на остале повериоце, на тај начин што је његово потраживање намирио у целости, занемарујући при том утврђена права осталих поверилаца који нису намирили своја потраживања. На описани начин повређен је принцип равномерног намирења стечајних поверилаца, у корист тужиоца, а на штету осталих поверилаца, чиме је остварен општи услов стечајног побијања.

Надаље, према свим околностима случаја очигледно је да је тужилац наведени правни посао предузео са намером да оштети повериоце, али и да је оваква намера његовом саговорачу (туженом) била позната.

Правилно је становиште другостепеног суда да се намера оштећења поверилаца на страни тужиоца не може посматрати независно од правног положаја у коме се тужилац налазио у тренутку закључења побијаног правног посла. У том моменту тужилац, као субјект приватизације, био је у поступку реструктурирања, а као разлог за спровођење овог поступка, према програму прихваћеном од стране Агенције за приватизацију, наводи се процена ове Агенције да се капитал или имовина тог предузећа не могу продавати методом јавног тендера или јавне аукције због презадужености субјекта. Програм реструктурирања тужиоца предвиђао је услове и начин намирења три комерцијална повериоца који су пријавили своја потраживања, као и начин и услове намирења осталих поверилаца у коју групу се сврстава и тужени, јер није пријавио потраживање у овом поступку. Одредбом члана 21. став 3. Закона о приватизацији („Службени гласник РС“ бр. 38/2001... 52/2014) прописано је да Агенција за приватизацију израђује програм реструктурирања или израду програма поверава субјекту приватизације, односно правном или финансијском саветнику, у складу са чланом 20ђ истог закона, који је обавезујући за субјект. Чланом 23. истог закона, поред осталог, предвиђено је да се програм реструктурирања сматра донетим када Агенција донесе одлуку о прихватању тог програма, а чланом 23а истог закона да програм реструктурирања има својство извршне исправе. Наведене одредбе закона упућују на закључак да се поступак реструктурирања спроводи под стриктним контролом надлежног државног органа - Агенције, односно да се повериоци субјекта

приватизације намирују према условима предвиђеним у програму реструктурирања, који мора бити прихваћен од стране Агенције. Намирењем поверилаца према садржини усвојеног програма остварује се равномерно намирење поверилаца, што је и циљ овог поступка. Отуда, тужилац као субјект приватизације није могао намиривати повериоце мимо програмом утврђених начина и услова намирења. Код чињенице да је туженом пружено намирење путем компензације противно усвојеном програму реструктурирања, а самим тим и без одобрења Агенције за приватизацију, очигледна је намера да се на описани начин изиграју правила намирења из програма, односно права поверилаца утврђена тим програмом. Намера оштећења поверилаца на страни тужиоца није могла остати непозната туженом, који и поред знања да је тужилац у поступку реструктурирања због презадужености, пристаје да закључи побијани правни посао којим му се даје привилегован положај и пружа потпуно намирење, на штету осталих поверилаца, пре свега комерцијалних поверилаца обухваћених програмом, који нису намирили своја потраживања. Према томе, не само да је тужени знао за намеру тужиоца, већ су у конкретном случају испуњени услови за претпостављено знање саговорача о намери оштећења на страни стечајног дужника у смислу члана 123. Закона о стечају.

У прилог изнетом схватању о неједнаком третману поверилаца, те постојању намере оштећења, указује чињеница да тужилац побијаним правним послом не само да даје туженом привилеговано намирење потраживања, већ му даје и отпуст дуга у износу од 196.811,28 УСД, чиме свесно умањује имовину из које би требало да се намире остали повериоци.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прев 204/2019 од 15.5.2020. године, усвојена на седници Грађанског одељења од 16.03.2021. године)